

'Allemaal de auto in met de OV-chipkaart'

De OV-Chipkaart zorgt voor een daling van het aantal reizigers in het openbaar vervoer. Uit cijfers van de vervoersregio Zuid Holland blijkt dat de provincie er in 2010 rekening mee houdt dat één op de acht reizigers het openbaar vervoer niet meer zal gebruiken door de invoering van de OV-Chipkaart.

Zuid-Holland houdt er rekening mee dat een relatief kleine daling van het aantal reizigers zou kunnen leiden tot een kleine daling van de omzet van vervoersbedrijven. Om dit te compenseren worden daarom de tarieven fors verhoogd, waardoor er nog veel meer reizigers het openbaar vervoer zullen verlaten dan werd voorspeld.

Deze conclusies worden getrokken uit de officiële stukken die zijn voorgelegd door de vervoersregio Zuid Holland. Ze staan in schril contrast met het beleid en eerdere uitspraken van het kabinet op dit onderwerp. De SP eist van staatssecretaris Huizinga dat ze per direct besluit om in geen enkele regio de strippenkaart te verbieden.

SP-Kamerlid Emile Roemer

Februari 2010

Staatssecretaris Huizinga tijdens debat over de OV-Chipkaart; ¹ "Afgesproken is dat de tarieven gemiddeld niet mogen stijgen. Die afspraak is gemaakt en blijft zo."

Tijdens debat met Huizinga op 20 februari 2007; ² "De chipkaart zal het openbaar vervoer niet duurder maken."

¹Handelingen der Tweede Kamer, 25 september 2008

²Kamerstuk 23 645, nummer 159, pagina 3

Situatie eind 2008: OV-chipkaart is duurder dan de strippenkaart

Bij de invoering van de OV-Chipkaart is altijd de belofte gedaan dat de reiziger niet duurder uit mocht zijn. Vervolgens werd dit opbrengstneutraliteit genoemd. Maar de cijfers van de vervoersregio Zuid Holland³ laten zien hoe er werkelijk wordt gerekend. Zo wordt bijvoorbeeld voor de concessie rondom Leiden (regio DBL/RMH) gesteld dat er medio 2008 442.600 reizigers waren die gemiddeld per reis €1,08 betaalden. Als de reiskosten voor de gemiddelde reiziger hetzelfde zou blijven (€1,08), dan zou er volgens de vervoersregio sprake zijn van een daling van het aantal reizigers. De mensen die meer kwijt zouden zijn voor hun reis, zouden namelijk minder gebruik gaan maken van het openbaar vervoer of zelfs helemaal geen tram of bus meer gaan nemen. Het zou leiden tot een daling van het aantal reizigers met 3,23%.

REGIO ⁴	Strippenkaart	OV-CHIPKAART			Vershil
	Prijs per rit	Vaste voet (opstaptarief)	Kilometer-prijs (gelijke omzet)	Prijs per rit	% prijs per rit
DAV	€1,17	€0,70	€0,088	€1,32	+ 12,8 %
HWGO	€1,72	€0,70	€0,087	€1,82	+5,8 %
DBL/RMH	€1,08	€0,70	€0,103	€1,30	+ 20,4 %

Gebruikte tarieven in officiële tabellen Provincie Zuid-Holland in 2008

De vervoersregio heeft daarom in 2008 besloten de tarieven met ruim 20% te verhogen om zo de reizigersdaling te compenseren. Het gemiddelde ritje kost daardoor in deze regio niet langer €1,08 maar €1,32. Op die manier zou dezelfde omzet moeten worden binnengehaald met veel minder reizigers. Maar door deze extra prijsverhogingen voorspelt de provincie Zuid Holland dat nog veel meer reizigers het openbaar vervoer niet meer zullen gebruiken. Maar liefst 7,5%. Deze cijfers heeft het kabinet nooit aan de Tweede Kamer overlegd. Bovendien is een dergelijke reizigersdaling altijd glashard ontkend door het kabinet. In november 2007, nog geen half jaar voordat deze cijfers in de provincie Zuid-Holland werden gepresenteerd, heeft staatssecretaris Huizinga meerdere malen aan de Tweede Kamer verklaard dat er geen sprake was van een dusdanige verwachte daling van het aantal reizigers. Op een specifieke vraag waarbij er wordt gesproken van een verwachte reizigersdaling van 7% antwoordt zij heel duidelijk; ‘Nee, dat klopt niet.’⁵ De cijfers van de provincie Zuid Holland zeggen iets anders. Er wordt wel degelijk rekening gehouden met een reizigersdaling, en de ‘gemiddelde reiziger’ zal veel meer gaan betalen voor het reizen met de OV-Chipkaart.

REGIO	NVB	OV-Chip (bij gelijke omzet)	Vershil (absoluut)	Vershil (%)
DAV	149.000	140.900	- 8.100	- 5,44 %
HWGO	81.700	80.100	- 1.600	- 1,96 %
DBL/RMH	442.600	402.100	- 40.500	- 9,2 %
Totaal	673.300	623.100	- 50.200	- 7,5 %

Reizigersdaling door invoering OV-Chipkaart (cijfers vervoersregio Zuid Holland 2008)

³ De officiële stukken van de provincie Zuid Holland zijn te vinden via de website; [http://www.zuid-holland.nl/staten_informatie_systeem/Statencommissies/Statencommissie_Mobiliteit,_Kenniss_en_Economie_\(MKE\)/2008/26_November_2008/apps_sis-single.htm?llpos=59407937&llvol=-2000](http://www.zuid-holland.nl/staten_informatie_systeem/Statencommissies/Statencommissie_Mobiliteit,_Kenniss_en_Economie_(MKE)/2008/26_November_2008/apps_sis-single.htm?llpos=59407937&llvol=-2000)

⁴ Zie bijlage voor de vervoersregio's Zuid Holland

⁵ Kamerstuk 23 645, nummer 172, bijlage 6

Situatie 2010: OV-Chipkaart duurder dan voorspeld

De cijfers uit 2008 zijn echter nog veel te rooskleurig. De forse prijsstijging waar toen sprake van was, blijkt nu nog veel groter te zijn. De vervoersregio Zuid Holland ging destijds uit van een vast opstaptarief van €0,70 terwijl deze inmiddels met ruim 11 procent is verhoogd tot €0,78. Bovendien is de toen gehanteerde kilometerprijs inmiddels ook veel hoger geworden. Waar eind 2008 nog werd gesproken over een kilometertarief tussen de 8,7 ct/km en 10,3 ct/km, blijkt dit inmiddels overal elf cent per kilometer te zijn, zo'n tien procent duurder. Dit is een forse extra stijging van de kosten voor de reiziger die volgens de voorspellingen van de vervoersregio en de staatssecretaris zal leiden tot een extra daling van het aantal reizigers.

Om er achter te komen wat de precieze prijsstijging is in de huidige situatie, heeft de SP alle cijfers met elkaar vergeleken en de oude tarieven vervangen voor de nieuwe tarieven zoals die nu officieel zijn vastgesteld. Om de prijsstijging te bepalen is er dus een vergelijking gemaakt tussen de kosten van de gemiddelde reis met de strippenkaart en van diezelfde reis met de OV-Chipkaart. Bij de kosten van de strippenkaart zijn de tarieven uit 2008 opgehoogd conform de officiële inflatiecijfers van het CBP⁶. Bij de tarieven van de OV-Chipkaart zijn het huidige instaptarief (78ct) gebruikt en de huidige kilometerprijs (11ct/km).

	Instapkosten	Gemiddeld aantal km/rit	Km tarief (2010)	Kilometerkosten	Gemiddelde prijs per rit
DAV	€0,78	7,05	0.11	€0,78	€1,56
HWGO	€0,78	12,87	0.11	€1,42	€2,20
DBL/RMH	€0,78	5,83	0.11	€0,64	€1,42

Kosten OV-Chipkaart 2010

	Gemiddelde prijs per rit Strippenkaart	Gemiddelde prijs per rit OV-Chipkaart	Vershil per rit (absoluut)	Vershil per rit (in %)
DAV	€1,20	€1,56	+ €0,36	+ 30,0 %
HWGO	€1,76	€2,20	+ €0,44	+ 25,0 %
DBL/RMH	€1,10	€1,42	+ €0,32	+ 29,1 %

Vergelijking prijsstijging in 2010 tussen strippenkaart en OV-Chipkaart

In bovenstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de tariefstijging van de gemiddelde reis. Omdat er tussen de concessies verschillen zitten in het aantal ritten is er ook een gewogen gemiddelde genomen aan de hand van de prijsstijging per rit. Zo blijkt dat een gemiddelde rit in de vervoersregio Zuid Holland 28,7 % duurder wordt dan met de strippenkaart. De tarieven van de strippenkaart zijn hierbij al gecorrigeerd voor inflatie, anders zou de prijsstijging nog hoger uitvallen.

⁶ Zie bijlage

2010: 12,5 % daling van het aantal reizigers

De verwachting van de SP is dat de nog grotere prijsstijging zal leiden tot een verdere daling van het aantal reizigers. Om dit te bepalen zijn de officiële cijfers van vervoersregio Zuid-Holland opnieuw berekend maar nu met de huidige officiële tarieven waarbij de reizigersdaling is gekoppeld aan de prijsstijging volgens dezelfde methode en verhouding zoals in 2008 door de vervoersregio is gedaan. De berekening hiervan vindt u in de bijlage.

Door de invoering van de OV-Chipkaart en de daaraan verbonden tariefstijging zal 12,5% van de reizigers het openbaar vervoer niet meer gebruiken. Dat betekent dat één op de acht reizigers niet meer het openbaar vervoer zal nemen. Dit zal uiteraard enorme gevolgen kunnen hebben op de verkeersdrukke op de weg.

Als daadwerkelijk 12,5% van alle reizigers voortaan het openbaar vervoer mijdt en weer vaker de auto pakt, dan zal dit resulteren in een toename van de verkeersdrukke en daarmee de files. Dat wil niemand. Juist daarom heeft het kabinet ook, mede door fors aandringen van de SP, duidelijke doelstellingen gesteld voor reizigersgroei in het openbaar vervoer. Zo wil minister Eurlings dat de trein jaarlijks 5% meer reizigers zal aantrekken en heeft staatssecretaris Huizinga eerder vergelijkbare doelstellingen gehad voor het bus- en tramvervoer. Dit streven heeft ze inmiddels naar beneden bijgesteld tot een jaarlijkse groei van rond de 2%. Uit de cijfers van de provincie Zuid Holland blijkt echter dat door de invoering van de OV-Chipkaart en de stijging van de tarieven veel meer mensen het openbaar vervoer zullen verlaten, waarmee de groei-doelstellingen niet gehaald worden.

De omstreden spitsheffing voor het openbaar vervoer is hier nog niet bij opgeteld. Met die stijging erbij zullen nog veel meer reizigers het openbaar vervoer mijden.

BIJLAGE: Berekening van

De voorspellingen van de scherpe daling van het aantal reizigers zijn berekend door extrapolatie van de officiële documenten van de provincie Zuid Holland. Deze zijn eenmalig behandeld in de Statencommissie MKE (Mobiliteit, Kennis en Economie) op 26 november 2008.

Binnen de provincie Zuid Holland liggen een aantal vervoersregio's. Zo zijn er de stadsregio's Den Haag (HTM) en Rotterdam (RET) en de vervoersregio Zuid Holland. De vervoersregio Zuid Holland is weer opgedeeld in drie verschillende concessies.

DAV: Drechtsteden, Alblasserwaard en Vijfheerenlanden (Arriva)

HWGO: Hoekse Waard / Goeree-Overflakkee (Arriva)

DBL / RMH: Duin- en Bollenstreek/Leiden / Rijnstreek / Midden-Holland (Connexxion)

Volgens de cijfers uit 2008 was er bij een opbrengstneutraliteit op basis van een gelijkblijvende omzet sprake van een reizigersafname van 7.5%. Echter, deze opbrengstneutraliteit en de daarbij behorende reizigersafname zijn gebaseerd op de OV-chipprijzen uit 2008, waar deze in 2010 veel hoger liggen. Om een goede vergelijking te maken moeten daarom de tarieven van toen worden omgerekend naar de tarieven die nu gelden. Tegelijkertijd moeten de kosten voor het NVB (strippenkaart) worden gecorrigeerd voor inflatie. Daarvoor zijn de volgende gegevens nodig:

Op basis van de gegevens van de provincie Zuid Holland kan er bepaald worden wat het gemiddeld aantal kilometers bedraagt per rit. Dit hebben we nodig om later de gemiddelde prijs van een rit met de OV-chipkaart te berekenen.⁷

	Prijs per rit	Instapkosten	Restant	Km tarief (2008)	Gemiddeld aantal km/rit
DAV	€1,32	€0,70	€0,62	0.088	7,05
HWGO	€1,82	€0,70	€1,12	0.087	12,87
DBL/RMH	€1,30	€0,70	€0,60	0.103	5,83
Totaal					

Gemiddelde ritafstand (in kilometers)

Uit de cijfers van Zuid Holland valt de prijselasticiteit te berekenen. Dat wil zeggen, hoe verhoudt de prijs zich tot het aantal reizigers.

	Vershil in prijs per rit (%)	Reizigersafname (%)	Verhouding prijs - reizigersaantallen
DAV	+ 12,8 %	- 5,44 %	- 0.425
HWGO	+5,8 %	- 1,96 %	- 0.338
DBL/RMH	+ 20,4 %	- 9,2 %	- 0,451

Prijselasticiteit: Invloed van de prijs op het aantal reizigers (volgens cijfers Zuid-Holland 2008)

De prijs van de strippenkaart wordt gecorrigeerd voor het inflatiecijfer van het CBP, In 2009 bedroeg deze 1,25% en de voorspelling voor 2010 is 1%.

	2008	2010
DAV	€1,17	€1,20
HWGO	€1,72	€1,76
DBL/RMH	€1,08	€1,10

In 2010 blijken de kosten voor het reizen aanzienlijk hoger dan voorspeld. Aan de hand van eerder berekende gemiddelde rit, wordt de prijs van een gemiddelde rit in 2010 berekend.

	Instapkosten	Gemiddeld aantal km/rit	Km tarief (2010)	Kilometerkosten	Gemiddelde prijs per rit
DAV	€0,78	7,05	0.11	€0,78	€1,56
HWGO	€0,78	12,87	0.11	€1,42	€2,20
DBL/RMH	€0,78	5,83	0.11	€0,64	€1,42

De kosten van de OV-chipkaart en de strippenkaart zijn nu te vergelijken.

	Gemiddelde prijs per rit Strippenkaart	Gemiddelde prijs per rit OV-Chipkaart	Vershil per rit (absoluut)	Vershil per rit (in %)
DAV	€1,20	€1,56	+ €0,36	+ 30,0 %
HWGO	€1,76	€2,20	+ €0,44	+ 25,0 %
DBL/RMH	€1,10	€1,42	+ €0,32	+ 29,1 %

Met deze percentages, en de eerder berekende prijselasticiteit is een prognose te maken van de daling van het aantal reizigers.

	Vershil per rit (in %)	Verhouding prijs - reizigersaantallen	Voorspelling daling reizigersaantallen
DAV	+ 30,0 %	- 0.425	-12,8 %
HWGO	+ 25,0 %	- 0.338	- 8,5 %
DBL/RMH	+ 29,1 %	- 0,451	-13.1 %

	Voorspelling daling reizigersaantallen	Aantal reizigers (2008)	Daling Reizigers (absoluut)	Gemiddelde daling reizigers over de drie concessies (%)
DAV	-12,8 %	149.000	19.072	
HWGO	- 8,5 %	81.700	6945	
DBL/RMH	-13.1 %	<u>442.300</u>	<u>57.941</u>	
Totaal		673.000	83.958	12,48%